

ประวัติความเป็นมาของอำเภोजุฬารณณ์

๑) ประวัติศาสตร์การจัดตั้งอำเภอ

อำเภोजุฬารณณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เดิมเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างอำเภอร่อนพิบูลย์ และอำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแยกจากพื้นที่ตำบลบ้านควนมุด ตำบลบ้านชะวอด อำเภอลำดวน และตำบลควนหนองควัว ตำบลทุ่งโพธิ์ ตำบลสามตำบล และตำบลนาหมอนบุญ อำเภอร่อนพิบูลย์ ทั้งนี้ พื้นที่ดังกล่าวเดิมเป็นพื้นที่ที่มีความกันดาร และห่างไกลจากอำเภอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีปัญหาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาแก้ไขโดยเร่งด่วน ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การปกครอง การอาชีพ สังคมจิตวิทยา และการให้บริการประชาชน จึงมีการขอจัดตั้งพื้นที่ดังกล่าวเป็นอำเภोजุฬารณณ์ (กรณีพิเศษ) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกา ตั้งอำเภอเมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๓๗ และได้รับพระราชทานพระอนุญาตให้ใช้พระนามศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เป็นชื่ออำเภอ เพื่อประโยชน์แก่การปกครอง และความสะดวกของประชาชน โดยเริ่มเปิดบริการแก่ประชาชน เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๓๗

๒) ประวัติศาสตร์ที่สำคัญของอำเภอ โดยเฉพาะการเสด็จเยือนพื้นที่ของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ได้เสด็จเยี่ยมราษฎรพื้นที่อำเภोजุฬารณณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๒ ครั้ง คือ

ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๕ ทรงเสด็จเยี่ยมหน่วยแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (พอ.สว.) ณ โรงเรียนทัศนาวลัย ซึ่งตั้งอยู่บ้านกาโหนดเหนือ หมู่ที่ ๕ ตำบลนาหมอนบุญ อำเภोजุฬารณณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ได้เสด็จแทนสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มาทรงเยี่ยมราษฎรผู้ประสบอุทกภัย ณ หอประชุมอำเภอจุฬาภรณ์ ซึ่งในการเสด็จครั้งนี้ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงมีดำรัสถึงความห่วงใยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงตระหนักถึงความเดือดร้อนของราษฎรที่ประสบอุทกภัย โดยได้พระราชทานกำลังใจแก่ผู้ประสบอุทกภัย ที่มาเฝ้ารับเสด็จตั้งความต่อนหนึ่งว่า “เนื่องด้วยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วมภาคใต้ จึงทรงมีพระบรมราชโองการให้ข้าพเจ้ามาดูแลประชาชนที่ประสบอุทกภัย ซึ่งเมื่อเดือนที่แล้วที่ข้าพเจ้าไปที่ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และในช่วงนั้น ข้าพเจ้าก็ออกหน่วย พอ.สว.ร่วมด้วย ก็เป็นการทำงานที่ยาวนาน...และเตรียมอยู่แล้วว่าจะต้องมาเยี่ยมทุกคน ทุกแห่งที่ได้รับประสบอุทกภัย ซึ่งข้าพเจ้าเข้าใจดีว่า การสูญเสียข้าวของบ้านเรือนไปกับน้ำท่วมเป็นอย่างไร...วันนี้ได้เยี่ยมดูยังชีพพระราชทานของในหลวงมาแจกประชาชนอำเภอจุฬาภรณ์ ชื่อเดียวกับข้าพเจ้า และข้าพเจ้าจะไม่มาได้ยังไป...” นับเป็นพระกรุณาหาที่สุดมิได้

๓) การเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของพื้นที่

พื้นที่บริเวณที่ตั้งที่ว่าการอำเภอจุฬาภรณ์ปัจจุบัน คือ ตำบลสามตำบล โดยมีประวัติ สามตำบลว่ามาจาก สามวัง ได้แก่ วังฆ้อง วังใส และวังนาหมอบุญ โดย “วังฆ้อง” เป็นที่อยู่อาศัยของหม่อมเณรใหญ่ หม่อมเณรน้อย และหม่อมไชยพลบาล “วังใส” เป็นที่อยู่อาศัยของหม่อมไพนารถ และ “วังนาหมอบุญ” เป็นที่อยู่อาศัยของหม่อมบุญหรือหม่อมไพบูลย์ ทั้งสามวังเป็นที่อยู่อาศัยของเชื้อพระวงศ์และเจ้านายชั้นสูงที่ได้หลบหนีอพยพมาบุกเบิกตั้งถิ่นฐานยังบริเวณนี้ เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าเมื่อปี พ.ศ.๒๓๑๐ โดยมีประวัติความเป็นมาตามที่อาจารย์ไสว วังปรีชา ได้บันทึกไว้ว่า เมื่อวันอาศาร เดือนเก้า ปีกุน ตรงกับวันที่ ๗ พ.ศ.๒๓๑๐ กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า เชื้อพระวงศ์และเจ้านายชั้นสูงต่างหลบหนีเพื่อเอาตัวรอด และเพื่อตั้งหลักกอบกู้บ้านเมือง มีหลายพรรคหลายพวก มีเชื้อพระวงศ์ชั้นหม่อมเจ้าสององค์พี่น้อง ชื่อเดิมไม่ปรากฏ แต่ข้าทาสบริวาร เรียกชื่อหม่อมองค์พี่ว่า “หม่อมเณรใหญ่” มีโอรส ๑ องค์ ชื่อ หม่อมไพนารถ เรียกชื่อหม่อมองค์น้องว่า “หม่อมเณรน้อย” มีโอรส ๒ องค์ ชื่อ หม่อมบุญหรือหม่อมไพบูลย์ และหม่อมไชยพลบาล หม่อมทั้งสองพร้อมด้วยโอรสและข้าทาสบริวารประมาณห้าร้อยคนเศษ หลบหนีพม่ามาทางทิศใต้ เดินทางมาประมาณหกเดือนเศษ จนวันหนึ่งประมาณใกล้ค่ำ หม่อมทั้งสองได้สั่งให้ข้าทาสบริวารหยุดพัก พวกบ่าวไพร่ได้จัดทำเพิงพักโดยมัดไม้เข้ากับต้นจันทน์ และต้นมะขาม ซึ่งปัจจุบันต้นจันทน์ยังมีอยู่ ณ วัดวังฆ้อง และทำเสาเสริมจนเป็นกระท่อม มุงหลังคาด้วยใบปุดช้าง ทำเสร็จเวลาค่ำพอดี ฝ่ายพวกผู้หญิงที่ติดตามมาด้วยก็จัดการปรุงอาหารสำหรับมือเย็น แต่ไม่มีน้ำจะหุงข้าว จึงชวนกันนอน ตั้งใจจะอดข้าวสักมื้อ พอตกค่ำได้ยินเสียงกังร้องมาทางทิศใต้ หม่อมเณรทั้งสองจึงสั่งให้บ่าวไพร่ทำคบไม้ไผ่จุดไฟเดินทางไปทางเสียงกังร้อง เนื่องจากสัตว์ชนิดนี้ต้องอยู่ใกล้แหล่งน้ำ แล้วก็พบถ้ำธารใหญ่มีน้ำลึกใสสะอาด จึงได้ตัดไม้ไผ่ทำกระบอสำหรับตักน้ำใส่ เพื่อเอามาหุงข้าวกินกันในคืนนั้น รุ่งเช้าหม่อมทั้งสองพร้อมบ่าวไพร่ก็ออกสำรวจภูมิประเทศ เห็นว่าเหมาะสมที่จะตั้งที่พักได้เป็นอย่างดี จึงได้สั่งบ่าวไพร่สร้างที่พักถาวรด้วยไม้ชั้นเพื่อเป็นเกียรติและเป็นการยกย่องหม่อมทั้งสอง บ่าวไพร่จึงเรียกที่พักของหม่อมทั้งสองว่า “วัง” เมื่อสร้างที่พักหรือวังเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว หม่อมทั้งสองได้สั่งให้หม่อมลูกทั้งสามออกไปสำรวจพื้นที่รอบนอกเพื่อทำมาหากิน

หม่อมไพนารถ ได้พาสมัครพรรคพวกไปทางทิศอีสาน (ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ) ได้เจอที่เหมาะสมเป็นที่ราบเหมาะที่จะทำนา และมีบึงน้ำใหญ่น้ำใสสะอาด จึงได้สร้างที่พักและตั้งรกราก ณ ที่นั้น ที่

พักของหม่อม ไพนารถ บ่าวไพร่เรียกว่า “วัง” ประกอบกับมีบึงน้ำใส จึงเรียกว่า “วังน้ำใส” ต่อมาก็เรียกสั้น ๆ ตามภาษาถิ่นปักษ์ใต้ว่า “วังใส”

หม่อมไชยพลบาล ได้พาสมัครพรรคพวกไปทางทิศตะวันออก ได้เจอที่ราบลุ่มเป็นจำนวนมาก เหมาะที่จะบุกเบิกเป็นที่นา จึงให้บ่าวไพร่ถางบุกเบิกเป็นที่นา ซึ่งปัจจุบันเรียก “บ้านต้นเหียง” มีเขตติดต่อกับบ้านวังใส ส่วนตัวหม่อมไชยพลบาลกลับมาพักกับหม่อมทั้งสองที่โนวัง (ที่พักครั้งแรก)

หม่อมบุญหรือหม่อมไพบูลย์ ได้พาสมัครพรรคพวกไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ได้เจอที่เหมาะสม จึงได้สร้างที่พัก ณ บริเวณนั้นและเรียกว่า “วังหม่อมบุญ” ซึ่งปัจจุบันเรียก “บ้านโนวัง” พร้อมได้ให้บ่าวไพร่บุกเบิกที่นา ปัจจุบันเรียก “บ้านนาหม่อมบุญ”

เมื่อหม่อมเณรใหญ่ และหม่อมเณรน้อย ต้องการที่จะประชุมปรึกษาหารือกับสมัครพรรคพวกทั้งหมด คือพวกที่ไปตั้งรกรากอยู่ที่ “วังใส” และ “วังหม่อมบุญ” ก็จะใช้ช้างไปใหญ่ตีเป็นสัญญาณเรียกประชุม ด้วยเหตุนี้ จึงได้เรียกชื่อวังของหม่อมเณรใหญ่และหม่อมเณรน้อยว่า “วังช้าง” ปัจจุบันเรียก “บ้านวังช้าง”

เมื่อ พ.ศ.๒๓๑๔ พระเจ้าตากสินได้ยกทัพมาตีเมืองนคร เจ้าเมืองนครยอมอ่อนน้อม หม่อมเณรใหญ่และหม่อมเณรน้อยจึงได้เข้าเฝ้าพระเจ้าตากสินที่เมืองนคร เพื่อขอพึ่งบารมีและขอตั้งหลักแหล่งอย่างสามัญชนทั่วไป ซึ่งพระเจ้าตากสินก็ทรงอนุญาต

ต่อมาเมื่อหม่อมทั้งสองถึงแก่กรรม บรรดาลูก ๆ และข้าทาสบริวาร ได้จัดพิธีศพตามประเพณี และได้ก่อเจดีย์ขึ้นสององค์ เพื่อบรรจุอัฐของหม่อมทั้งสองขึ้นบริเวณลานกว้างในวังช้าง เจดีย์องค์ทางทิศเหนือบรรจุอัฐของหม่อมเณรน้อย ทางทิศใต้บรรจุอัฐของหม่อมเณรใหญ่ ปัจจุบันเหลือเจดีย์หม่อมเณรน้อยเพียงองค์เดียว เมื่อบรรจุอัฐเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ลูก ๆ ของหม่อมทั้งสองจึงพร้อมใจกันอุทิศวังของหม่อมผู้เป็นบิดาให้เป็นวัด พร้อมนิมนต์พระสงฆ์ให้มาอยู่ประจำวัด โดยให้ใช้ชื่อว่า “วัดวังช้าง”

ต่อมาในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์ได้จัดการปกครองเป็นเมือง อำเภอ แขวง และบ้าน ผู้ปกครองเมือง คือ เจ้าเมือง ผู้ปกครองอำเภอ คือ นายอำเภอ ผู้ปกครองแขวง คือ นายแขวง ผู้ปกครองบ้าน คือ นายบ้าน เมื่อมีการปกครองเป็นแบบนี้ ฝ่ายเจ้าหน้าที่บ้านเมืองก็รวบรวมแหล่งที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของหม่อมไชยพลบาลเป็นแขวงหนึ่ง ที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของหม่อมไพนารถเป็นแขวงหนึ่ง ที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของหม่อมบุญเป็นแขวงหนึ่ง ภายหลังทั้งสามแขวงนี้ได้รวมเป็นแห่งเดียวกันเรียกว่า “แขวงสามตำบล” โดยนายแขวงหลายคน เเท่าที่ค้นคว้ามารวบรวมได้ ๒ คน คือ หมื่นพิชัยเดชา และขุนชัยภักดี ซึ่งเป็นนายแขวงสามตำบลเป็นคนสุดท้าย

ปลายรัชกาลสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงจัดการปกครองออกเป็นมณฑล จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน แขวงสามตำบลจึงเปลี่ยนเป็น “ตำบลสามตำบล” จวบจนปัจจุบัน ตำบลสามตำบล เป็น ๑ ใน ๖ ตำบลของอำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๒ คำขวัญอำเภอ

“สามวังลือเลื่อง นามเมืองเจ้าฟ้า ศิลาช่องคอย อร่อยคั่วกลิ้ง”

สามวังลือเลื่อง หมายถึง วังช้าง วังใส และวังนาหม่อมบุญ ซึ่งเดิมทั้งสามวังเชื่อกันว่าเป็นที่อยู่อาศัยของเชื้อพระวงศ์

นามเมืองเจ้าฟ้า หมายถึง ชื่ออำเภอเป็นชื่อเดียวกับสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

ศิลาช่องคอย หมายถึง ศิลาจารึกหุบเขาช่องคอย เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตั้งอยู่บริเวณหมู่ที่ ๕ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภोजุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นหลักฐานเกี่ยวกับอารยธรรมของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณภาคใต้ มีสภาพเป็นหุบเขา สภาพร่มรื่นมีสายน้ำไหลผ่าน

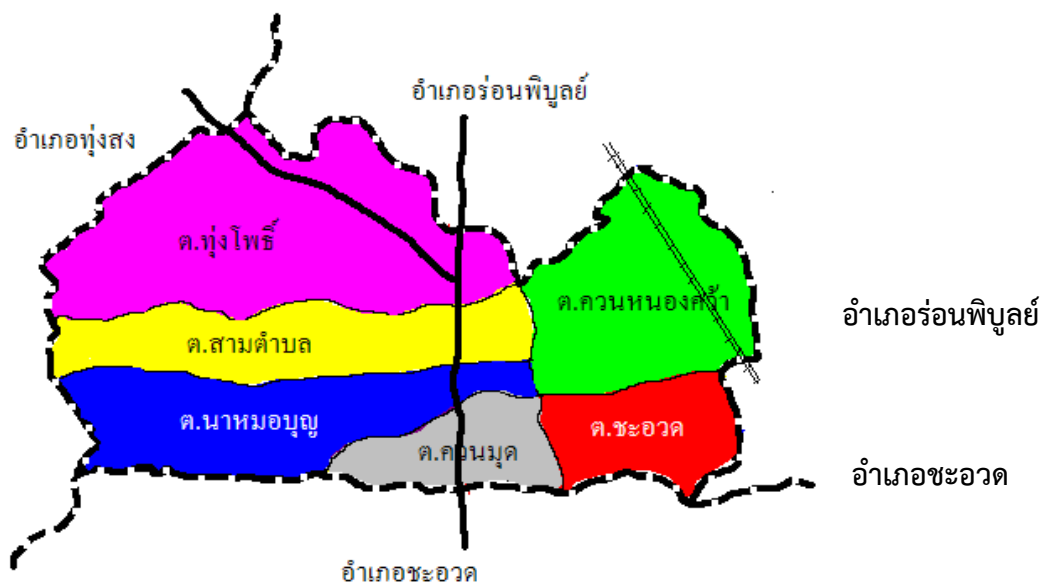
อร่อยควักลิ้ง หมายถึง อาหารที่มีชื่อเสียงของอำเภोजุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๓ ข้อมูลสภาพทั่วไปและการวิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบัน

🌸 ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ

อำเภोजุฬาภรณ์ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ห่างจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ประมาณ ๕๒ กิโลเมตร อำเภोजุฬาภรณ์มีเนื้อที่ประมาณ ๒๒๖.๘ ตารางกิโลเมตร และมีอาณาเขตเชื่อมต่อระหว่างอำเภอ ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอร่อนพิบูลย์ และอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอทุ่งสง และ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

🌸 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบเชิงเขา เหมาะแก่การเกษตร เลี้ยงสัตว์ ด้านทิศตะวันตกเป็นที่ราบสูงมีภูเขาสลับซับซ้อน เป็นแนวยาวทอดจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ ด้านทิศตะวันออกเป็นที่ราบลุ่ม ทิศเหนือเป็นที่ราบเชิงเขา ทิศใต้เป็นที่ราบลุ่ม

🌸 ลักษณะดินและความเหมาะสมในการปลูกพืช

สภาพดินโดยทั่วไป แบ่งดินออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้ ๑) ดินในพื้นที่ราบลุ่ม เกิดจากตะกอนที่มาจากแม่น้ำลำคลอง ค่อย ๆ สูงขึ้น ดินจำพวกนี้ถ้าอยู่ในสภาพแช่น้ำจะไม่แสดงความเป็นกรด แต่ถ้าทำให้ดินชั้น

ล่างแห้ง ซึ่งมีกำมะถันเป็นองค์ประกอบ ก็จะมีปฏิกิริยากับออกซิเจนในอากาศ ดินจะเปลี่ยนสภาพเป็นกรด ศักยภาพของดินจะใช้ประโยชน์ในการทำนาได้เพียงบางส่วน แต่ให้ผลผลิตต่ำไม่คุ้มกับการลงทุน และ ๒) ดินบริเวณที่ราบสูงเชิงเขา

❁ ลักษณะภูมิอากาศ

- ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี ๒ ฤดู
- ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือน กรกฎาคม – กุมภาพันธ์
 - ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือน มีนาคม – มิถุนายน

❁ การปกครอง

พื้นที่การปกครองอำเภอจุฬาภรณ์ แบ่งเขตการปกครองตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็น ๖ ตำบล ๓๐ หมู่บ้าน (แยกเป็นหมู่บ้านปกติ ๑๘ หมู่บ้าน และหมู่บ้าน อพป. จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน)